

Caracterizarea comisului Ioniță

„Iapa lui Vodă” face parte din volumul „Hanu Ancuței”. Mihail Sadoveanu recurge în acest volum la tehnica literară numită povestire în ramă sau povestire în povestire, deoarece în cadrul firului epic al volumului intervin istorisiri relatate de fiecare dată de alt oaspete, adică un alt narator venit la Hanul Ancuței.

„Iapa lui Vodă” este o snoavă și se află în deschiderea volumului de nouă povestiri, „Hanu Ancuțe”, scris de Mihail Sadoveanu.

Comisul Ioniță este personajul principal al acestei povestiri, dar este și un personaj permanent al întregului volum „Hanu Ancuței”, realizând unitatea acestuia, deoarece el este prezent în toate povestirile îndemnând oaspeții să-și amintească întâmplări extraordinare, petrecute demult în țara Moldovei.

Personaj comun celor două planuri narrative din „Iapa lui Vodă”, comisul Ioniță este personaj, narator deoarece a participat direct la întâmplările relatate.

Personajul este caracterizat în mod direct de narator și de el însuși (autocaracterizare) și un mod indirect prin faptele sale, limbajul și modul de a gândi.

Personajul este prezentat în mod direct de narator în primul plan al narațiunii, exprimându-și admirația față de comisul Ioniță și subliniind ideea că acesta este o personalitate des întâlnită la han „stătea stâlp acolo, ..., un răzeș străin care mie îmi era drag foarte”. Răzeșul se încadrează perfect în atmosfera de basm, de veselie a hanului, creând în jurul său plăcerea de a vorbi, de a povesti de a se spune lucruri nemaiauzite petrecute, cândva, demult „se lua la întrecere până și cu moș Leonte la tâlcuirea tuturor lucrurilor de pe lumea asta”. Se subliniază astfel părerea că Ioniță comisul are o vastă experiență de viață care-l face atot știutor, care constituie principalul imbold spre destăinuire, având o adevărată pasiune pentru a spune și a asculta povești. Naratorul realizează portretul fizic al comisului Ioniță, care sugerează hotărârea, asprimea firii și destinul zbuciumat al personajului „era un om nalt, cărunț, cu fața uscată și adânc brăzdată”.

Comisul Ioniță este mândru de originea sa de răzeș de la Drăgănești, din ținutul Sucevei, după cum o afirmă în fața boierului care povestește la Hanul Ancuței.

După ce termină de povestit întâmplarea din vremea tinereții lui, Vodă Sturza i-a făcut dreptate comisului Ioniță le spune celor adunați în jurul focului: „după asta puteți cunoaște ce fel de om sunt eu!”.

Portretul moral reiese din întâmplarea relatată despre Vodă Sturza și iapa la care acesta s-a uitat cu uimire.

Mândru și orgolios comisul reacționează imediat când este ironizat cu privire la calul său „pintenog de trei picioare”; „strigă răzășul zbârlindu-și mustața tușinată”. Înzestrat cu harul povestiri, el reușește să atragă atenția oaspeților care îl ascultă „cu bărbiile înălțate și cu ochii rotunzi”.

O trăsătură dominantă a comisului Ioniță este dorința de dreptate și de adevăr. El însuși afirmă atunci când este întâmpinat de ofițerul cel tinerel: „... ș-am venit la Vodă, însetat după dreptate ca cerbul după apă de izvor. Această comparație populară arată dorința arzătoare a lui Ioniță de a se face dreptate neamului său și de a nu lăsa moștenire copiilor lui neînțelegerile cu dușmanii care „au colți lungi și ascuțiți”.

Hotărât, răzeșul nu se dă înlături să lupte chiar cu un „corb mare boieresc”. Inteligent și curajos, după ce a fost pe la multe divanuri de judecată, nu există să, nu apeleze, ca ultimă soluție la judecata lui Vodă. Cinstit și corect, comisul adună și aduce cu el toate documentele doveditoare asupra pământului moștenit de la părintele său, dascălul Ioan.

Încrezător în puterea dreptății și în judecata Voievodului, Ioniță comisului se emoționează și chiar se teme când constată că boierul cu care a vorbit la Hanul Ancuței este chiar Mihail Vodă Sturza. Simțul umorului, firea lui deschisă îl fac să depășească situația și îi răspunde cu curaj Voievodului când îi amintește de promisiunea referitoare la cal: „Eu vorba nu mi-o iau înapoi. Iapa-i peste drum”.

Comisul Ioniță întruchipează tipul țaranului Moldovean cu cele mai alese virtuți morale: dorința de dreptate și adevăr, demnitatea, curajul, cinstea, dor și ospitalitatea, bună dispoziția, simțul umorului, plăcerea de a asculta și a spune povești nemaiauzite. Personajele și povestirile sadoveniene îmbracă aura legendei